

Testimoni Victòria Campos Turon

Data de l'entrevista: 22 d'agost de 2006

Escola

Primer vaig anar a la Mercè, quan era xicoteta, on està la Biblioteca. Me'n recordo de la primera mestra, que era una dona vella, amb els cabells blancs, amb un mal geni important. Després vaig anar a una que es deia *Doña María Cinta Membrado*, que ja era més dolceta. Llavors, ja vaig passar a l'altra casa, a la casa de la iaia paterna, i em van posar a les monges.

Quan se va morir ma mare, jo estava amb l'altra iaia. Quan ma mare se va ficar tan malalta, la mare de mon pare em va ficar a les monges. Me feia anar a la Consolació. Vaig anar a la Consolació, al carrer de la Rosa, i al Col·legi de Sant Lluís. I quan se va inaugurar lo col·legi este d'aquí dalt, on està ara, jo també hi estava. Vaig prendre la comunió en aquell col·legi. Va ser lo mateix any que ma mare es va morir. No va estar a la meva comunió perquè estava al Sanatori.

Les monges, a mi, malament no em tractaven. Però tinc un mal record, veure a les xiquetes que anaven de bades a les monges, veure-les fregar agenollades... Les xiquetes aquelles que, com no pagaven... No portaven uniforme, no jugaven al pati amb *natros*, i a sobre d'això les feien fregar. Lo que els devien ensenyar i no-res, tot devia anar pel mateix camí.

A les monges, penso que hi vaig deure d'estar fins als vuit anys o una cosa així. Als nou ja anava a la Mercè. Quan sortia de la Mercè, me n'anava a l'Escola del Treball a aprendre taquigrafia, comerç, mecanografia i tot això, i a llegir. Al final, lo bibliotecari me va dir que ja no quedaven més llibres a la biblioteca, per a que jo llegís. Li vaig llegir tots los *Episodios Nacionales* de Benito Pérez Galdós a ma iaia, que no sabia llegir. Li vaig llegir jo tots, de "viva voz".

Quan entraves al Col·legi de la Mercè, a la dreta estaven les noies, i a l'esquerra estaven els nois. Tot eren classes d'un sol sexe, a tots els llocs. A la Mercè, los càstigs eren normals. A mi no m'han pegat mai a cap col·legi, però los de les monges eren cruels. Eren horribles. Des de posar-les amb els braços en creu, agenollades, a ficar-los una granera així a la boca. Jo, mira, no els vull ni recordar. I pegaven, pegaven amb la vareta a les mans. Desgraciat si queies en desgràcia amb elles, perquè, a la mínima, anava! A la Mercè, per exemple, si no te sabies la lliçó te passaven a la última de la classe. Bé, i si no havies anat a missa amb ells lo diumenge. Lo dilluns normalment jo sempre era la última, perquè si no hi anava amb ma iaia, no tenia el *Florita*, no em comprava el *tebeo*. I si me n'anava a la Catedral, que era on feien la missa los de la Mercè, pos me quedava sense *tebeo*, i si no me quedava, me passaven a la última.

La última mestra que vaig tindre, *Doña Carmen* (que era la mare de Montse Viladrich, que també va ser mestra), te deixava explicar la lliçó com tu volguessis, que ella veiés que tu havies entès lo que t'havien explicat o el que havies llegit, que ho havies assimilat bé. I li era igual que li parlessis en català o que li expliquessis en castellà. Però, qui se l'aprenia de memòria, l'havia de dir en castellà. Però clar, quan venia un inspector, llavors havíem de parlar tots en castellà, perquè si no se jugaven lo lloc de treball los mestres. També me'n recordo d'una altra cosa, que *Les Pepites* (que els dèiem *natros*), que eren *Doña Pepita Climent* i *Doña Pepita Sol*, si anaves a col·legi sense mànigues, te feien unes mànigues de paper i te les enganxaven amb agulletes.

Religió

Te matxucaven. Des de resar lo Rosari tots los dissabtes (perquè llavors los dissabtes hi havia col·legi, fèiem festa en dijous la tarda), a fer tot lo mes de Maria, lo Rosari, els càntics, tots els primers divendres de mes... A la Mercè també et feien anar a missa, perquè llavors les més grans cantaven al cor de la

Mercè, i mossèn Giovaní tocava el piano. És que tot era missa, tot era Església Catòlica, Apostòlica i Romana, i no te'n sorties d'aquí.

Casa

Lo pis del carrer Santa Teresa, era un últim pis, amb la teulada inclinada. La mare de mon pare vivia al carrer Argentina, a Casa Llorca. Allí vivíem, al tercer pis. Tenien una cuina menjador amb foc de llar i fogó de carbó ... La llar de foc era a terra. El fogó de carbó era un fogó que, com mon tio era serraller, l'havia fet mon tio. Era aixecadet, però tot d'una peça. I per estalviar-nos carbó, jo anava a la fusteria de son pare de Josep Subirats, i carregava uns sacs de llenya que feien més *bulto* que jo. Me'l fumia al costat, i pujava la llenya. Al carrer Ample. Tenien màquines de serrar, era una empresa gran per a aquells temps. Anava a buscar les fustetes i amb les fustetes fèiem foc.

Tenien aixetes amb aigua de la Caramella, i safareigs a dalt, als quartos del terrat, i un comú. A casa la mare de mon pare tenien tots els luxes que es podien tindre llavors, que tampoc no era com ara. I, a casa de l'altra iaia, pos no.

Menjar

Farinetes de panís, mai més en la vida se n'han fet a casa meua. Mai més en la vida!. Totes les nits, quan arribava a les nou, me tocava fer les farinetes, que el bròquil ja l'havíem bullit a dinar. I amb lo caldo del bròquil, a la nit se feien les farinetes. Alguna nit, però ja molt de tard en tard, sopes bullides amb patata. Pa i patata. A esmorzar, si havien sobrat farinetes, les fregien tomba i tomba i allò era una *delicatessen*. Per a mi, compraven un quart de litre de llet. O sigui que, imagina't! Ous... pocs. I carn, també. Lo que menjàvem més era peix, perquè hi havia una peixatera que també era una enamorada de mon pare, i de tant en tant ens omplia bé el cistell de peix. Però carn poca, molt poca.

Fruita sí, perquè anava molt barata. Te la venien podrida i tot, i en compraves cistells. Llavors venien los *benicarlandos* a fora al Mercat i compraves. Tenies la feinada d'anar netejant. Com los enciams. D'enciams en menjaves molts i sempre hi havia enciam netejant-se, perquè eren coses molt barates i que, mira, podies anar mastegant. El pa era negre, *feo*, molt dolent. Però, encara alguna vegada en menjava de bo, perquè a casa ma iaia, la mare de mon pare, feien pa ells amb farina. I mentre mons tios van tindre la pastisseria, també menjàvem pa fet de mon tio. Però després ja no.

No sé si en vaig menjar mai en la vida de farinetes, a casa ma iaia l'altra. Menjaves verdura, la carn, i peix i mero... Lo menjar era completament diferent d'una casa a l'altra.

Jocs

Jugava a les boles, com los xics, al tello, a les agulletes de colors. Al carrer Santa Teresa la vida la fèiem al carrer. Quan vivia allà dalt al Cervantes, no. Si sorties, era per anar a casa d'una altra amigueta o et feien quedar a casa. Santa Teresa, que és on estan los telèfons de l'Ajuntament, tot allò eren enderrocs. Aquí baixaven los del carrer Pescadors, los del carrer Sant Pere, també te'n podies anar a jugar a un altre carrer i no passava res. Però los crios que estàvem més al carrer érem los xiquets pobres. Al Cervantes, no en veies de crios, jugant.

Los xiquets vam aprendre a jugar entre la runa, i a viure, i no ens vam matar. Bé, alguns sí pobrets, perquè van trobar alguna bomba.

Festes

Es feien festes a tots los carrers, encara que fos amb gramola. I la xocalatada. Los mateixos crios, i els no tan crios, anàvem al *Parque* i ens donaven les

palmeres que havien xollat. Perquè llavors al *Parque* hi treballava un munt de gent. Adornàvem lo carrer amb les palmes, i amb paperets de colors. El ball lo fèiem amb una gramola. Però, això a tots los carrers. Me'n recordo que al Rastre ja hi anava orquestra, i, a Remolins, també. Però als carrers menudets, amb una gramola.

La Setmana Santa era una setmana inexistent si no et dedicaves a fer lo que normalment feien los altres... Anar a visitar els monuments... A banda, és que ni hi havia cine, ni hi havia teatre, ni a la ràdio ficaven música normal, només ficaven música de missa. I el Divendres Sant, no deixaven ni anar els cotxes pel carrer. O sigui, què havies de fer? "Que fan un Via Crucis?" ... "pos al Via Crucis, au, a cantar i a fer soroll". I així era la Setmana Santa. Lo Nadal, cadascú lo celebrava com podia. Anaves a Missa del Gall, si podies menjar torrons, menjaves torrons, i feies un dinar extra. Això sempre s'ha fet per Nadal. I també se celebrava lo 25 de març, que és la Baixada de la Cinta. Se feia la Missa de Matines, igual com crec que encara la fan. La que no se celebrava gens era Sant Jordi. Esta no existia. No existia al calendari. La que també se celebrava molt era Tots Sants i les Ànimes. Que ara es fa un dia només.

El cinema

S'estava la policia fora per a què no sortís la gent fins que no s'hagués acabat la pel·lícula. I les pel·lícules que ens feien, també eren unes rentades de coco impressionants. Les pel·lícules eren des de "*Hay un camino a la derecha.*" Lo que volguessis, lo que volguessis! Ells treien partit de tot. Com los americans, los feixistes ho han fet sempre. Ho van fer a Alemanya, ho van fer a Itàlia, i Franco va continuar fent-ho.

Les pel·lícules eren, però, horribles, i les que venien, americanes, com *Lo que el viento se llevó*, aquí la vam veure lo menos quinze anys després. O quan van fer *Gilda*, que va ser ... Jo no la vaig poder anar a veure, perquè era menuda, devia tindre tretze anys.

Hi posaven: "Tolerada para menores". "No tolerada". "Para mayores con reservas." I, pensa que tu ara veus totes les pel·lícules que feien llavors, i penses que qualsevol crió de set anys, de sis, o de tres, o de quatre, les poden mirar. Lo que passa que potser per al cervell d'ells serien "perigosas" per lo dolentes que eren. Encara ens deixaven veure *Tarzán*, i del *Zorro*. I totes estes.

Treball

A treballar vaig començar, devia tindre quinze anys i mig, arribant als setze. Però no trobava feina perquè era filla de mon pare. I al final me vaig ficar a vendre ous al Mercat per a altri. I allò no em va anar bé, i al cap d'un any o així me vaig quedar sense feina i vaig entrar a treballar a casa lo senyor Gómez i la senyora Teresa, que eren amics de mon padrí, perquè eren del Club de Rem. El senyor Gómez va ser dels que va ajudar a fundar el Club de Rem, i mon padrí també. I vaig entrar a treballar allí. I allí hi havia molts de llibres, compraven la revista *Destino*.